Саша Радојчић

СЕЗОНСКО И ВАНСЕЗОНСКО
Преглед нових песничких књига у 2011.

Као и увек када је потребно да се у најкраћим цртама изложе карактеристике минуле (овде конкретно песничке) *сезоне*, на првом месту се мора говорити о ономе *вансезонском*, о ономе што на основу уочених феномена може да се интерпретира као њихов шири развојни тренд, доминантна црта, па тек онда да се проговори о конкретним појавама и догађајима. Прогнозе би при томе, ма колико оне биле драге публици и самим ауторима, посебно када су повољне, требало избегавати.

Потписнику овог текста се као најбољи кандидати за вансезонско у песничкој 2011. години, чине следеће црте: доминација чисте, субјективне лирике; афирмација најмлађе песничке генерације; отварање поезије новим начинима презентовања. А од појединачних догађаја сезоне – књиге Дејана Алексића и Војислава Карановића, као и покретање часописа *Поетика*.

Међу насловима одабраним да илуструју домете песничке 2011. године, највише је „чисте" лирике, оне која се повлачи у унутрашње просторе, оне која преиспитује сопствене темеље и границе, оне која, поистовећујући лирску и ауторску субјективност, има намеру да каже нешто у исти мах крајње интимно и крајње битно. Такве су књиге Дејана Алексића (*Једино ветар*), Војислава Карановића (*Унутрашњи човек*), Драгана Јовановића Данилова (*Моја тачна привиђења*), Томислава Маринковића (*Обичан живот*), Ђорђа Кубурића (*Blue Moon*). Јелена Ленголд (*Бунар тешких речи*), Радивој Шајтинац (*Северни изговор*) и Енес Халиловић (*Песме из болести и здравља*) додају основном лирском тону снажне црте егзистенцијалне драматике. Издвојен поетички статус припада књизи Владимира Копицла (*27 песама: Тенкови & луне*). Од наслова којима се потврђује једна нова песничка генераци-

ја, биће издвојене прве песничке књиге Марка Стојкића (*Лаки болови*), Иване Максић (*О тело твори ме*) и Горана Коруновића (*Гостопримства*). Кратак поглед на издаваче ових књига такође нешто потврђује – ту су три издања новосадског Културног центра и по два *Повељина* и *Архипелагова*. Поезија данас станује код малих, махом непрофитних издавача.

Када је о присуству поезије у различитим облицима културног живота реч, охрабрујуће делује сазнање да песници све чешће говоре поезију на јавним местима, да она проналази начин да освоји нове дигиталне медије. Утисак о прилагодљивости песничког говора донекле бива засенчен тиме што засада ни слем ни фејсбук поезија углавном не могу да се подиче остварењима иоле већег естетског домета. Нови медији су још увек царство аматерског самиздата, но и то би у скорој будућности могло да се промени.

На свој начин, проширивању медијског простора поезије доприноси и покретање нових серијских публикација, али намера покретача часописа *Поетика* је примарно академска, у најбољем смислу те речи. Овај часопис, уско специјализован за теорију и критику поезије, започео је своје постојање држећи се највиших стандарда.

Што се оног најважнијег у једној песничкој сезони тиче – нових књига – већ је речено да се могу издвојити два наслова, две изузетно добре књиге: *Једино ветар* Дејана Алексића и *Унутрашњи човек* Војислава Карановића. Ове две књиге су, осим што су, бар за потписника овог текста, најквалитетнији производи песничке 2011, међусобно сродне и по свом темељном лиризму, и по начину на који се у њима уобличио песнички говор. Оба песника су освојила једну високу меру једноставности исказа. Само они знају по коју цену су то постигли, којих све могућности су морали да се заузврат лише. Нова Карановићева књига наставља и продубљује песников, још пре две деценије започет програм преиспитивања динамике основних односа субјекта, језика и света. Карановић је дошао до језика који је истовремено изузетно сликовит, и изузетно тачан у допуштању онострaности да се пробије до нашег видокруга. Главна тема његове поезије добро је сугерисана насловом нове збирке: Карановић залази у унутрашње просторе наше душевности, наше језичности и наше оријентације у свету. Изузетно је прозрачан и језик Алексићевих нових песама, али збирка *Једино ветар* нас осим тога подсећа да овај песник није само вешт у задовољавању формалних захтева везаног стиха, него да се добро сналази – можда још и боље – и пред сасвим другачијим захтевима „слободног" стиха. Основни поступак који је Алексић користио, није тешко описати; реч је о варирању основног мотива који бива назначен већ у првим стиховима, да би се поентирање остварило као ни-

јансирано померање првобитно успостављеног значења. Тај поступак је тако вешто и тако доследно спроведен, да омогућује песнику да отвори и димензије неизреченог, да нас наговори „да поверујемо / у оно што се не може изрећи". Алексићева метафизика је при томе укорењена у оном стварносном, које је чак и веристички третирано.

Са неизрецивим имају додира и Драган Јовановић Данилов и Ђорђе Кубурић. Први у књизи *Моја тачна привиђења*, а други у књизи *Blue moon*. Данилов је песник који се мења, који је почев са збирком *Хомер предграђа*, увелико затамнио ону своју препознатљиву соларно-аркадијску симболику, и који је својој реторици поверења у свет и уметност додао и незанемариве мрачне егзистенцијалне ноте. Суочавајући се са лицем и са наличјем света, он је и око свог умећа творења синестезијских слика ставио заграде: учинак песме је *привиђење* (истина тачно), а оно од чега је песма грађена су, меланхолично, „само речи". Кубурићева, на искуствима поп-културе грађена поезија, у новој књизи је дошла до тачке у којој се преиспитује до сада прећени пут, песнички и животни. Симболика ноћи употпуњена је симболиком љубави и симболиком смрти: песник доследно експлоатише могућности свог главног мотива. Амбијент којим доминира хладно месечево светло, сугестивно је осликан стиховима снажно редукованог исказа и штедљивим у употреби фигура. Рачуне своди и Јелена Ленголд у *Бунару тешких речи*. Круг који захвата песма је круг интиме, свакодневног живота, свакодневне љубави, свакодневне поезије. Више лепих песама („Мале смрти", „Човек који чека", „Старице" и друге) биланс је ове књиге којом се ауторка враћа поезији после читаве две деценије. Враћа се зрело и плодно, остварујући једну од најбољих песничких збирки 2011. Још један лиричар, склон неокласицистичком третирању мотива културе, Енес Халиловић (*Песме из болести и здравља*) успешно је преобразио личну егзистенцијалну драму у говор о времену које му је додељено, о епохи коју дели са својим читаоцем. Халиловићева песма је најчешће наративна, дијалошки усмерена, увек у потрази за једним *Ти* коме се обраћа. Радивој Шајтинац је прошле године објавио две песничке књиге, а овде ће бити регистрована она под насловом *Северни изговор*. Веристички поступак у већини песмама ове збирке даје углавном очекиване критичко-иронијске ефекте. Тематизовање „обичног живота" добија на драматици и боји захваљујући окретању крајњим егзистенцијалним стањима, болести, борби за живот, коначно и свођењу живота на неке основније константе. Владимир Копицл и у новој књизи (*27 песама: Тенкови & луне*) иронијски разлаже медијске слике и говор медија, демонстрирајући неухватљиву језичку инвенцију и истанчан смисао за хумор. Овај poeta ludens српског песништва, прерастао из неоавангардисте у постмодернисту, кроз своје стихове

непрекидно се поиграва смислом исказа који су нам постали већ уобичајени, непрекидно открива нова значења, нове могуће везе, покаткад мотивисане само неутаживом жељом за разликом и чистом језичком игром.

На крају, неколико реченица о првим песничким књигама. Ивана Максић, на трагу неоавангардних поетичких начела, наглашава чулну, телесну димензију песничког текста и експериментише са могућностима фрагментације и проширивања значења песничког исказа. Првенац Горана Коруновића преплиће мотиве урбане лирике са сензибилитетом за културне слојеве и осећањем сабласног: сва та култура, сав њен смисао, сви ти ужурбани градови, на крају су подручја смрти. Марко Стојкић настоји да песмом изрази многострукост искуства савременог човека; не устручавајући се да користи јаке слике које каткад прећу и у гротеску, овај песник сведочи не само о световима литературе и уметности, већ и о човековој елементарној телесности. Образовани, упућени у поезију и теорију поезије, најмлађи српски песници веома често пишу књиге-*пројекте*. Како оно теоријско у тим пројектима буде потискивано оним животним, и глас ове генерације постајаће све важнији. Вансезонски.